HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מוראה ונוצה והאיכא נסכים לשיתין אזלי והאיכא מנחת נסכים כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה לא פסיקא ליה: הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב: ודלמא [א]נסכא א)אמר ר' אלעזר [ב]דאמר מטבע ודלמא פריטי אמר רב פפא פריטי דדהבא לא עבדי אינשי: כסף לא יפחות מדינר: ודלמא [ג]נסכא א"ר אלעזר [ד]דאמר מטבע ב)ודלמא פריטי אמר רב ששת באתרא דלא סגו פריטי דכספא: נחושת לא יפחות ממעה כסף: ג)תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יפחות מצינורא קטנה של נחשת למאי חזיא אמר אביי שמחטטין בה (א) פתילות ומקנחין בה נרות: ד)ברזל תניא אחרים אומרים (ב) לא יפחות מכליה עורב וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה איכא דאמרי [ה]לא יפחות מאמה על אמה למאי חזיא אמר רב יוסף [ו]לכליה עורב: **מתני'** [ז]הרי עלי יין לא יפחות משלשה לוגין ה)שמן לא יפחות מלוג רבי אומר שלשה לוגין [ח]פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: **גמ'** ת"ר ו)[1] אזרח מלמד שמתנדבין יין וכמה שלשה לוגין ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות תלמוד לומר ככה: שמן לא יפחות מן הלוג רבי אומר שלשה לוגין: ז)במאי קא מיפלגי אמרוה רבנן קמיה דרב פפא בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקים באתרה קא מיפלגי ח)רבנן סברי דון מינה ומינה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג ורבי סבר ט)דון מינה ואוקי באתרה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ואוקי באתרה כנסכים מה נסכים שלשת לוגין אף שמן נמי שלשת לוגין אמר י)להו רב פפא אי ממנחה גמר לה רבי דכולי עלמא לא פליגי דון מינה ומינה אלא רבי מאזרח גמיר לה אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן וכמה שלשת לוגין מאן שמעת ליה דאמר שלשת לוגין רבי וקא מייתי לה מקרבן א"ל כ)אי תניא תניא: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: תנא [ט]כיום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת: **מתני'** ל)[י]הרי עלי עולה יביא כבש ר' אלעזר בן עזריה אומר או תור או בן יונה [כ]פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי מ)יביא פר ועגל מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל איל שעיר גדי וטלה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי

מוסף

מוראה ונוצה. נזרקין אצל מזבח מ)(הפנימי) ונבלעין במקומן כדאמרי' במס' יומא בפ' קמא (דף כא.): **לא פסיקא ליה.** דלימא דבר הקרב כולו למזבח משום מנחת נסכים הואיל ואיכא מנחת נדבה דאינה כולה למזבח: **נסכא.** חתיכה אחת של זהב שקורין פלט"א: **מצינורא קטנה.** מזלג קטן: **מחטטין.** מפילין ראש הפתילה כשהוא שרוף ובלע"ז ממוקי"ר: **ומקנחין בה נרות.** של מנורה מאפרה שבתוכה: **כליה עורב.** מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל לכלות העורבין שלא ישבו עליו: **מתני' הרי עלי יין.** לנסכים לא יפחות משלשה לוגין שהן פחותין שבנסכים: **שמן לא יפחות מן הלוג.** דחזי למנחת נדבה ואע"ג דהוא מתכוין להקריבו בפני עצמו כנסכים. והך סתמא כר' טרפון דאמר בפירקין דלעיל (דף קד.) אף מתנדבין שמן: **כיום מרובה.** מפ' בגמ': **גמ' אזרח.** בפרשת נסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה וגו' קרא יתירא הוא: **שלשה לוגין.** דבציר מהכי לא חזו: **יהיה.** התם כתיב ככה כגר כאזרח יהיה משמע יהיה לכם עוד נסכים אחריני: **דון מינה.** דשמן דבא נדבה גמרינן ממנחת נדבה כדאמר לקמן קרבן מלמד שמתנדבין שמן וההוא גבי מנחת נדבה כתיב (ויקרא ב) כי תקריב קרבן מנחה: **ואוקי באתרה.** בנסכים דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין: **מאזרח גמר לה.** כי היכי דגמרינן לעיל יין הכי נמי גמר רבי אזרח מלמד שמתנדבין שמן ודון מינה כל הנסכים שלשה לוגין: **קרבן מנחה מלמד כו'.** אלמא ממנחת נדבה גמר לה: **מתני' יביא כבש.** פחות שבעולות. (ג) עולה ליכא לספוקי אלא בזכרים: **פירשתי.** אחד מקרבנות הבהמה ואיני יודע איזה מהם פירשתי: **יביא.** מכל מיני בהמה הזכרים גדולים נ) דהיינו פר ועגל ואיל ושעיר גדי וטלה: **פירשתי.** את המין ואיני יודע אם מן הבהמה ואם מן העוף:

תודה

ודילמא נסכא. נראה דנסכא פחות מדינר דמטפי לא קשיא ליה דאזלינן בתר הפחות כדקאמר (לעיל דף קד:) הרי עלי עשרונות יביא שנים אבל טפי לא הרי עלי עולה יביא תור או בן יונה וכן כולם ס) ובפ' בתרא דכתובות (ד) (דף קי:) ובבבא בתרא (דף קסה:) אמר כתוב בו כסף מגביהו דינר ופריך ואימא נסכא ובכל דוכתא קיי"ל דיד בעל השטר על התחתונה ובמס' שקלים (דף יא) אמרינן הרי עלי זהב יביא דינר זהב אמר ר' אלעזר והוא שהזכיר צורה אבל לא הזכיר צורה מביא אפילו צינורא משמע דצינורא פחותה מדינר והיינו נסכא כדי לעשות צינורא וקשיא מהא דאמרי' בהגוזל ע) בתרא (ב"ק דף צו:) נסכא ועבדינהו זוזי משמע דזוזא פחות מנסכא וי"ל דהתם (ה) בזוזי פשיטי דהוא שמיני שבצורי ואע"ג דנקט זוזי סתם הכי נמי תנן בפ' אע"פ (כתובות דף סה:) כליס של חמשים זוז ומפרש בגמ' חמשין זוזי פשיטי ובפרק הישן (סוכה דף כב:) אמר כוזא מלעיל כאיסתירא מלתחת וקים לן איסתירא פלגא דזוזא אלא ההוא זוזא הוא זוזי פשיטי דארבע מנייהו קיימי פ) באיסתירא באתרא דלא סגי פריטי דכספא הכא ובגט פשוט (ב"ב קסה:) משני הכי ותימה דבפ' בתרא דכתובות (דף קי:) אמרי' פריטי דכספא לא עבדי אינשי ועוד קשיא דבגט פשוט (ב"ב שם.) אמרי' מגביהו דינר ובכתובות (דף קי:) קתני מגביהו לוה כל מה שירצה וי"ל דפריטי דהכא ובגט פשוט צ) לאו דווקא והכי פריך ואימא פריטי כלומר פונדיונים או מעות איסרים ק) כי התם בכתובות ומשני באתרא דלא סגי ובכתובו' פריך ואימא פרוטות ממש ואע"ג דקתני מגביהו לוה כל מה שירצה לא משמע ליה שיוכל להגבותו פרוטות מדלא קתני מגביהו פרוטות שהוא הגרוע שבכל המטבעות: **שמוחטין** בה את הפתילות. לאו של מנורה דמלקחיים אית להן אלא ר) [של] שאר נרות שהיו במקדש כדתנן בתמיד (דף ל) ובפ"ק דסנהדרין (דף יד:) דאמרי' אפי' צינורא קטנה של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה לא כמו שפי' שם בקונטרס שטווין בה זהב אלא כי הכא שמוחטין בה את הפתילות ש) אשכחן צינורא כדתנן (כלים פ"ט מ"ו) כוש שבלע את הצינורא ת): **כליה** עורב. פירש בקונטרס מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל לכלות העורבים שלא ישבו עליו ובמקום אחר פירש כמין טבלא חדה זקופה על לידה וחדודה לחתוך כמו סכין ובערוך ערך כל פי' שעשו לורה להבריח בה העופות מגג ההיכל כלכך שעושין עכשיו שומרי זרעים וקראו אותה כליה עורב ועוד פירש בערוך מקדש ראשון ששכינה שרויה בו לא היו צריכין כליה עורב שלא היו עופות פורחין עליו אבל במקדש שני שלא היתה קדושתו כקדושת ראשון הוצרכו לכליה עורב ובפ' (ו) שני דמועד קטן (דף ט.) לא משמע כן גבי בית שעשה שלמה דאכלו ביוה"כ דקאמר איבעי לשיורי בבנין פורתא ומשני שיורי בנין לא משיירי איבעי ליה לשיורי באמת כליה עורב משמע שהיה שם כליה עורב ושמא תחלה עשה כליה עורב שלא היה יודע אחרי כן כשראה קדושתו שמטו: **אי** תניא תניא. ולעולם כאן בדון מינה פליגי וה"נ אית ליה לרב פפא בפ' כל התדיר (זבחים דף צא.) ° ובפ' כל שעה (פסחים דף לג.) והא דלא קאמר הכי בפ' כל המנחות באות מצה (מנחות סג:) דיחויא בעלמא הוא: **רבי** אלעזר בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה. בגמ' אמרי' דל"פ דמר כי אתריה ומר כי אתריה ואע"פ שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים כדאמרי' (ב"מ כו.) מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה ואמרו (כריתות ח.) מעשה ועמדו קינים ברבעתיים מ"מ דעת הנודר לפי מה שרואה בעיר: **פירשתי** מן הבהמה כו'. ה"ג יביא פר עגל ואיל שעיר גדי וטלה ויש ספרים דלא כתיב שעיר ועל כרחין גרסי' ליה כדקתני גבי שלמים שעירה:

מוסף

מסורת הש"ס

א) ב"ב דף קסה: כתובות קי:, ב) עי' רש"ק שהאריך מאד בפשט הקושיא זו, ג) [שבת ל.], ד) שבת ל. ע"ש, ה) [זבחים לא:], ו) לעיל עג: קד. ע"ש, ז) זבחים לא: ע"ש, ח) ועיין רש"ק ול"ק, ט) [יבמות עח: וש"נ], י) [בזבחים איתא אמר ליה רב פפא לאביי], כ) [שבת קטו: וש"נ], ל) [לעיל קה. ב"ק עח:] תמורה כ., מ) ל"ק מ"ז, נ) צ"ל גדולים וקטנים. ל"ק, ס) כתב רש"ק לפום ריהטא כתבו כן דהא התם תנינא בברייתא מגביהו כל מה שירצה ואפ"ה פריך ואימא נסכא ע"ש, ע) [צ"ל קמא], פ) גי' ל"ק באסתירא הס"ד ואח"כ מה"ד באתרא, צ) צ"ל לאו דוקא כי התם בכתובות וה"פ ואימא פריטי כלומר פונדיונים או מעות או איסרים ומשני וכו'. ל"ק, ק) [נדל"ל או איסרים], ר) ל"ק, ש) ואשכחן נמי צינורא כדפי' בקונטרס כדתנן כוש כו' כצ"ל. ל"ק, ת) [ועי' תוס' סנהדרין יד ע"ב ד"ה צינורא],

◆

תורה אור השלם

1. כָּל הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה כָּכָה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר טו יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שממחטטין בה את הפתילות ומקנחין בה הנרות: (ב) שם תניא אחרים אומרים האומר עלי ברזל לא יפחות: (ג) רש"י ד"ה יביא כו' דעולה ליכא: (ד) תד"ה ודלמא כו' ובפ' בתרא דכתובות נמי אמר כתוב בו כסף כל מה שירצה לוה מגביהו ובב"ב פ' גט פשוט דף קסה ע"ב אמר כסף אין פחות מדינר כסף ופריך ואימא נסכא: (ה) בא"ד וי"ל דהתם איירי בזוזי: (ו) ד"ה כליה כו'. ובפ"ק דמו"ק:

◆

גליון הש"ס

גמ' ואיני יודע מה פירשתי יביא פר. עי' בטורי אבן ר"ה י ע"א ד"ה בן בקר: תוס' ד"ה אי וכו' ובפ' כל שעה. ע"ש דפריך ר"פ כן לר' וא"כ אדרבה אינו כדס"ל לר"פ כא ועי' בתוס' בפסחים שם ולעיל סד ע"א וצ"ע:

◆

לעזי רש"י

פלט"א. מטיל מתכת. ממוקי"ר [מוקיי"ר]. למחוט (נר).

◆

רבינו גרשום

משום דנחשת שוה מעה כסף נפיש שיעוריה מכולהו: ואיני יודע מה פירשתי. אי זה מין או כמה מכל מין ומין: יביא מכל מין עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. כלומר דיביא מן הזהב עד שיאמר מעולם לא הייתי עשיר כל כך שיוכל לידור כל כך מזהב וכן יביא מכסף וכן מנחשת עד שיאמר לא לכך נתכוונתי: קרבן. אדם כי יקריב מכם קרבן: שמתנדב עצים. דאיקרו נמי קרבן וקסבר תנא קמא דאותן גזירין קריבין להכשר הקרבנות על המערכה. ור' לא אמר ב' גזירין וקאמר דנקטרין בפני עצמן ולא להכשיר האברים שעל המערכה ולא קא יהיב בהו שיעורא כמה לייתי אבל מלא קומצו יקטיר וטעונה הגשה ומלח כשאר קרבנות. ושירי אותן עצים לכהנים: להרמה. היינו קומץ: יש לישנא אחרת בקצת ספרים: ת"ר הרי עלי למזבח כו'. שסתם הקדש לבונה. כלומר אם אמר סתם הרי עלי מידי דקרב למזבח יביא לבונה שסתמא למזבח דמי שנתנדב ומקדיש סתם דבר הקרב לבונה דזהו דבר שכולו קרב למזבח ואין ממנו לכהנים: פירשתי. יודע אני שפירשתי להביא דבר שקרב כולו למזבח שאין בו שירים לכהנים דאין ממנו נאכל לכהנים אבל איני יודע מאיזה דבר יביא מכל דבר שקרב כולו למזבח. דאין כהנים אוכלין ממנו כגון עולה ולבונה ומנחת נסכים דכולו למזבח. ומכל הני אין כהנים אוכלים הימנו. והאי כולו דהכא לא דמי להאי כולו דלעיל דהאי כולו דלעיל לא איירי אלא בלבונה לחודה והאי כולו דהכא היינו לבונה ועולה ונסכים: ומותבינן אמילתא קמא דקתני שאין לך דבר שקרב כולו למזבח אלא לבונה ותו ליכא מידי דקרב למזבח כולו: והא איכא עולה. אית מינה עורה לכהנים: א) לשיתים אזלי. ובעינן מידי דליהוי קרב על המזבח ממש. והא דאמרן בפירקין דלעיל מביא יין ומזלפו על גבי המזבח שמואל אמרה: דאותה מנחה כולה כליל: כיון דאיכא שאר מנחות דאכלי כהנים מינייהו השירים: הלכך לא פסיקא ליה. לא פסיק ואמר מנחת נסכים דליכא באותה מין שנאכל לכהנים ולהכי ליכא לספוקא במנחת נסכים: ודלמא פריטי מטבע קטנה של זהב. פריטי כעין טריסות: צינורא פלך של נחשת שראשו כפוף ועשוי לשוות בו זהב: מוחטין. מקנה הדשן של פתילה כשהוא עמום: ומקנחין בו נרות כשהשמן והפתילה כולה כלה: מכולי עורב. לוח של ברזל שהוא אמה על אמה ומלא כולו מסמרין ומשימין אותו בראש גג המקדש והגג משופע למעלה כעין כובע ושם בראשו היה עושה כליא עורב שמכלה העורב שלא ינוח שם שלא יטנף הגג: שמן סתם לא יפחות מן הלוג. ודלא כר' עקיבא בפירקין דלעיל: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי אי יין או שמן ואיני יודע נמי כמה לוגין: כיום מרובה. מפרש בגמ' האי כיום מרובה: הרי עולה סתם יביא כבש. דזהו פחות שבכל הקרבנות. ומפרש בגמרא דלא פליגי: יביא פר ועגל דאיכא למימר עגל נדר ואיכא למימר פר נדר ומוקמינן לה כר': מן הבהמה. דיודע אני שפרשתי אחד מקרבנות בהמה. וגדיא. טליא. דאיכא לספוקי אי זכר אי נקבה נדר מבהמה: הרי עלי שור סתם יביא בין פר ונסכיו מנה: בחמש. סלעים: שור במנה. אם פירש להביא שור שוה מנה יביא שור שהוא עצמו יהא שוה מנה כמו שאמר וכן כולהו במפרש קאמר: שור במנה. היכא דנדר להביא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא. והוא הדין נמי לכל הני אם הביא שני עגלים לא יצא. וקא ס"ד דהיכא דאמר שור סתם דאמרי' דחייב להביא הוא ונסכיו במנה אם הביא שנים במנה יצא אבל לכתחילה לא ליעביד: אזרח. יעשה ככה דכתיב בסוף פרשת נסכים אחר דפירש כולהו נסכים: מלמד שמתנדבין יין לחוד. ולהכי ילפינן מיניה יין ולא שמן דבההיא פרשה נסכים משתעי בנסכים דיין לחוד בלא שום מנחה. אבל בשמן לחוד בלא מנחה לא משתעי כלל: שמן סתם דון מינה דמנחה מה מנחה שמתנדבין אותה בפני עצמה בלא זבח אף שמן נמי מתנדב בפני עצמו בלא שום מנחה: מה מנחה בלוג. דמנחה סגי לה בחד לוג שמן: שמן הבא בפ"ע נמי סגי בלוג: בנסכים דשמן דומיא בנסכים דיין. אלא א"ר דאמר ג' לוגין מאזרח גמר לה [illegible] תניא: כיום טוב הראשון של חג שחל בשבת. דהוו י"ג פרים וי"ד כבשים וב' תמידין וב' מוספין של שבת. וכשיעור נסכים של אלו יביא:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ב מהל' ערכין הלכה י:
יז ב מיי' שם הלכה ט:
יח ג מיי' שם הלכה י:
יט ד ה ו מיי' שם הל"ט:
כ ז ח ט מיי' פי"ז מהל' מעה"ק הל' טו:
כא י מיי' פט"ז שם הלכה ג:
כב כ מיי' שם הל' ט:

◆

מוסף רש"י

איכא מוראה ונוצה. דלא קריבי במזבח (לעיל עד:) שאין ניתנין על המזבח אלא אצל המזבח (שם בכת"י). **לשיתין אזלי.** שהיה לול קטן במזבח ובו יורד היין לשיתין במסכת סוכה בפרק החליל (שם). **פריטי דדהבא לא עבדי אינשי.** בשום אתרא (ב"ב קסו.). **לא יפחות ממעה כסף.** נחשת שוה מעה כסף. **צנורא.** מזלג קטן כעין שטוין בו זהב, ולבדק הבית למאי חזי **שממחטין בה פתילות.** ומנקבין ראשיהן לעדויי חושכן מוקיי"ר בלע"ז (שבת צ.). **ברזל.** הרי עלי ברזל לבדק הבית **מכליה עורב.** טבלאות של אמה על אמה היו עושין, והן חדין כסכין סביבותיהם ומסמרין חדין בכולן ומחפין בהן גגו של היכל למנוע את העורבים מלישב (שם) הגג כלה ומקלר למעלה עד כאמה ומחפין אותו שם בברזל ובמסמרים כדי שלא ישבו העורבים עליו (מו"ק ט.). **אזרח.** גבי נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה את אלה וקרא יתירא הוא דהא לעיל מיניה כתיבי כל דין נסכים מלמד שמתנדבין נסכים בלא קרבן וכמה שלשת לוגין דבציר מהכי לא חזי למידי (לעיל קד.). **בדון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מחבירו בג"ש או בהיקש הוי למוד ממנו בכל דבריו דון מינה ואוקי באתרה. מה שהדבר צריך ללמוד מחבירו שאין יכול ללמוד מגופו ילמד מחבירו, ולשאר דברים שאתה יכול ללמוד מגופו העמידהו על מקומו (זבחים צא:). **מה מנחה מתנדבין.** דעיקר נדבת שמן מקרבן מנחה נפקא לן וסתם מנחה צריכה לוג שמן דכתיב (ויקרא יד) למנחה ולוג שמן (שם). **כנסכים.** דהא שמן של נדבה לא קרב אלא בפני עצמו כיין הבא בפני עצמו, הלכך לנסכים דמי, וביין פשיטא לן דשלשת לוגין ניהו כדנפקא לן אזרח מלמד שמתנדבין יין (שם). **רבי מאזרח גמר לה.** לנדבת שמן וכי נמי דיינת מינה ומינה שלשת לוגין הן שהוא פחות שבנסכים, דנסכים של כבש רביעית ההין יין כתיב בהו והין י"ב לוגין (שם). **ומי מצית אמרת הכי.** דרבי מאזרח גמר לה (שם).

◆

שיטה מקובצת

גמ' והאיכא נסכים נסכים לשיתין אזלי: שם למאי חזיא אמר אביי שמחטין בה פתילות ומקנחין בה נרות: שם מאן שמעת כו' לוגין רבי וקא מייתי לה מקרבן וכו'. ונ"ב ע' בתוס' לקמן דף קז ע"ב בסוף הדף: שם במשנה פירשתי מן הבקר. נ"ב עי' תוס' בכורות דף ס ע"ב ותו' זבחים דף עה ע"א: רש"י ד"ה נסכא חתיכה גדולה של זהב: ד"ה מחטטין צ"ל מוחטין. מפילין: בא"ד ובלע"ז מוקאר הס"ד: ד"ה דון מינה שמן דבא: ד"ה ואוקי כו' הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין וכל המתנדב סתם שמן לנסכים מכוון דומיא דיין הס"ד: ד"ה מאזרח כו' ודון מינה ומינה דכל הנסכים ג' לוגין: ד"ה קרבן כו' לה הס"ד ומה"ד שחל להיות בשבת דהוו י"ג פרים וי"ד כבשים וב' תמידין וב' דמוסף שבת וב' אלים (ושעיר א') הס"ד ואח"כ מה"ד (גמ') יביא כבש וכו': ד"ה יביא כו' הזכרים גדולים וקטנים דהיינו פר ועגל: תד"ה ודלמא כו'. ובבבא בתרא אמרינן וכו'. נ"ב עיין תוס' שם דף קס"ה ע"ב: בא"ד באיסתירא הס"ד ואח"כ מה"ד באתרא דלא סגי: שם קתני מגבהו לוה מה שירצה: ד"ה שמוחטין כו' דמלקחיים היה להן אלא שאר נרות: בא"ד את הפתילות ואשכחן צנורא כדפי' הקונטרס דתנן כוש שבלע את הצנורא: ד"ה כליה עורב כו'

א) ע"כ שייך לדף קו ע"ב.